Ф 433 - 448

20.

AGTENTWINTIGSTE GEMEENZAAM GESPREK,

GEHOUDEN

TUSSCHEN TWEE BIJZONDERE

GOEDE VRIENDEN, A. EN Z.

REGENTEN VAN STEDEN, STEM IN STAAT HEBBENDE,

OVER DE LAAGE STAAT, WAAR IN HET VADERLAND ZIG TEGENWOORDIG BEVIND, EN DE MIDDELEN, DIENSTIG TOT REDRES, OVERWOOGEN.

Z. Ik zal met Uw goedvinden ten eerſten overgaan, om U het vervolg en ſlot van myne Aanmerkingen op het gedrag, 't welk, myns oordeels, de waarſchynlijke opvolger van Prins Willem de Vyfde, in zijne byzondere aanzienlijke Posten behoort te houden, voor te leezen: In ons laatſte Geſprek hebben wy onderzogt, op wat wyze de Erfprins zich, t'eenigertyd, in het bekleeden van het Stadhouderſchap dient te gedraagen, wil Hy deeze gewigtige Post tot wezenlijk nut van dit Gemeenebest doen ſtrekken, en te gelijk de liefde en agting van deeze Vrye Natie verwerven; weshalven wy nu tot de waardigheden van

Kapitein en Admiraal Generaal

— zullen overgaan.

Ik moet U dan herinneren, ô Prins! dat de drie voornaame nabuurige Mogendheden, waar van wy om-

ringd zyn, te weeten de Koning van Frankryk, de Keizer, en de Koning van Pruisſen, ieder op zich zelven genomen, zoo ontzagchelijk, zoo ſterk zyn, en zoo veel Troepes op de been kunnen brengen, dat het voor onze Republiek, volſtrekt, ondoenlijk is, om, in tijd van vrede, een Landmagt te onderhouden, die een van Hen, zoo lang wy alleen en op ons zelve blijven, kan wederſtaan: En dat de Republiek tegenwoordig, nu deeze Mogendheden zoo aanmerkelijk in Magt en Vermogen zyn toegenomen, doot geen Armee van 70 à 80 duizend Man te bewaaren is; — Ik moet u te binnen brengen, dat de ondervinding te meermaalen heeft geleerd, dat de behoudenis van het lieve Vaderland alleen daarin moet gezogt worden, dat geen Mogendheid kan dulden, dat wy in de Magt van een ander geraaken. — Die ons overmeesterde en in bezit nam, zou daar door te ryk — te vermogend, en dus te gevaarlijk voor zyne Nabuuren worden; Indien Gy dit altoos gelieft in 't oog te houden, en indien Gy meer op het wezenlijk belang van dit Gemeenebest, dan op u eige grootheid, gelieft te zien, zoo twyfele ik niet, of Gy zult met my inſtemmen en rondborstig bekennen, dat de Republiek maar even zoo veel Landtroepen in dienst behoord te hebben, dan genoeg is, om denzelven voor eene ſchielijke en onverwagte overrompeling te bevryden. En vermits wij thans zoo veele Troepen, als daar toe benodigt zyn, onderhouden, zal u dit, waarſchijnlijk, terug houden, ten minſten, myn Heer! dit is myne welmeenende raad, om bij alle voegzaame en onvoegzaame gelegenheden, om vermeerdering van de Landmagt te roepen, — om uw Hoofd te toonen, ingevalle uwe Heeren en Meesters van een ander begrip waren, en 't niet nodig oordeelden, om

aan

aan u dringend verzoek te voldoen, — en vooral om tot het uiterſte te komen, en uw ongenoegen zoo verre den teugel te vieren, dat Gy alle uwe poogingen zoud aanwenden, om, door middel van uwe laffe Aanhangelingen en ſlaafſche Regenten, de onderhouding of nodige vermeerdering der Zee-magt tegen te houden, door, by voorbeeld, ter gelegenheid der deliberatien over dit gewigtig Point, het zelve aan eene vermeerdering der Landmagt te accrocheeren.

Tragt nooit geen inbreuk te maaken in de wyze ſchikking van den Souverein, met betrekking tot het koopen en verkoopen van Militaire Charges: want dit voor 's Lands dienst allerverderfelijkst misbruik, 't welk onlangs vry algemeen in alle de Regimenten van den Staat plaats had, moet noodwendig ten gevolge hebben, dat de betaamelijke Eerzugt, dat de geoorloofde begeerte om zich bekwaam te maaken, — de zoo hoognodige Ambitie om boven anderen uittemunten, geheel in den Krygsman wordt uitgebluscht; En geen wonder! want hoe vaak is 'er in onzen dienst een jongeling, die geen andere verdienſten had dan zyn geld, aan oude — geoeffende — braave Officieren voorgetrokken; aan Officieren, die hunne Vaders in den dienst van het lieve Vaderland verlooren, — aan Officieren, die hun bloed voor hetzelve geſtort hadden, en die, met wonden overlaaden, naauwlijks van hun ſober Tractement met vrouw en Kinderen konden beſtaan. — Daar door, ô Prins! moet ons Krygswezen immers, noodwendig, te gronde gaan, want wat dog kan de Natie, in tyd van Oorlog, met eenigen grond verwagten van een Officier, die noch moed noch ondervinding heeft, en door het geld alleen zich den rang, welke hy bekleed, heeft verworven. Zoo de Souve-

rein niet kan goedvinden, eenige verandering in het verleenen der Patenten te maaken, zoo het willekeurig uitgeeven van dezelven aan U wordt overgelaaten; zoo wagt U toch nauwkeurig om deeze vriendelijke en ongehoude vergunning te misbruiken: Verlegt het volk, om dus te ſpreeken, niet ieder oogenblik van de eene plaats na de andere, dan zult gy het genoegen kunnen hebben, om, voor het grootſte gedeelte, de menigvuldige ziekte en ſterfte onder de Troupen voortekomen, want dit zyn natuurlijke en dus onvermydelijke gevolgen van de verandering van de lugt, water en andere zaaken, en deeze ongemakken, deeze rampen, zouden door het geſtadig verblijf der bezettingen, in een en dezelfde plaats, voor het grootſte gedeelte ophouden, om dat de Natuur zich aan een climaat, met 'er tyd, gewennen kan. Daarenboven zoo is 'er dit handtaſtbaar voordeel voor den ſoldaat in gelegen, dat hy aan de geringheid van zyn weekgeld, door zich aan het een of ander handwerk te begeeven, en 'er op den duur by te blijven, veel beter kan te gemoet komen: Want door geſtadig ginds en weer te trekken, en dus telkens verpligt te zyn, om eenen anderen Baas optezoeken, die hem te werk wil ſtellen, verloopt 'er zeer veel tyd, ja dikwils, vooral in kleine Steden, heeft hy moeite om in dit zyn voorneemen, na genoegen, te ſlaagen; laat ik hier nog moogen byvoegen, de enorme onkosten, die deeze geſtadige verplaatſing van Garniſoenen aan het gemeene Land, en aan de Officieren veroorzaaken, en de drukkende ſchaden, welke de Kapiteinen, zoo door het deſerteeren, als door het ſterven van hun volk, komen te lijden; op dat ik van anderen, en voor den Staat nog veel gevaarlijker nadeelen, welke door deeze geſtadige Changementen natuur-

tuurlijk voortvloeijen, en daarentegen van de handtastbaare voordeelen, welke 'er door een geſtadig verblijf der Troepen, in een en dezelfde plaats (ten zy by hooge noodzaaklijkheid) geleegen zyn, thans geen melding maake.

Wat de Zeedienst betreft, ô Prins! het is zeker en buiten tegenſpraak, dat de Koophandel en Scheepvaart, in het algemeen, de zenuwen zyn van een Gemeenebest, de vaste zuilen van deszelfs welvaaren, en de vrugtbaare ſources, waar uit ſtroomen van overvloed over deszelfs Ingezetenen afvloeijen. Dit is eene waarheid, welke door de ondervinding van alle tyden bevestigt wordt, in 't byzonder heeft dit plaats in deeze Republiek; zoo de Koophandel, de Scheepvaart, de groote en kleine Visſcherijen, de Colonien, vervallen en aan het kwynen geraaken, dan is 't met het welzyn van deeze Republiek gedaan, vermits zy geene andere ſource in zich zelve heeft, — geene producten, welke noemens waardig zyn: — daar door alleen moeten de Fabrieken groeijen en bloeijen. En vermits deeze takken van ons welvaaren, enkel en alleen, door eene goede Vloot kunnen beſchermd worden, zoo zal het u pligt zyn aan uwe Heeren en Meesters te verzoeken, dat Hoogstdezelven U in ſtaat gelieven te ſtellen, om binnen zeer korten tyd 40 à 50 Linieſchepen, behalven de noodige Fregatten, in Zee te kunnen brengen, en zoo dra 'er een ruptuur tusſchen het ons altoos benydend Engeland en eene andere Zee-Mogendheid mogt ontſtaan, zoo behoort Gy 'er op aantedringen, dat dit getal, zoo door aanbouw, als door aankoop, ten eerſten wordt vermeerdert, want anders kunnen wy verzekert zyn, dat onze Koopvaardyſchepen en Volk aan plondering en moord, ten min-

ſten aan eene verregaande mishandeling, zullen zyn bloot geſteld; daar wy integendeel, indien wy ons, in tyds, wapenen, deeze onheilen, ja den Oorlog, kunnen voorkomen, en ſchatten op ſchatten vergaderen. Indien U Doorlugtige Vader had kunnen goedvinden deeze weg in te ſlaan, en dat de Engelſchen hadden mogen vertrouwen, dat het hem regt ernst was geweest, om van de Zeemagt een behoorlijk gebruik te maaken, voorwaar myn Heer! deeze ver vooruitziende Natie zoude wel zorg gedraagen hebben, om zich zulke gedugte Vyanden, als wy dan voor hen zouden geweest zyn, op den hals te haalen, en de Republiek zoude bevryd gebleeven zyn van de onnoemelijke ſchade, en, 't welk nog erger is, van de diepe vernedering, welke zy heeft moeten ondergaan. Laat dit ſpreekend bewys, ô Prins! u leeren en overtuigen, dat iemand, die in hoogheid is geſteld, zich niet te nauwkeurig kan wagten voor de verderfelijke raad van zyne ſnoode en verfoeilijke ſchynvrienden.

Daarenboven, het geen dit Gemeenebest onmogelyk door de Landmagt kan verrigten, kan zy door deszelfs Zee-magt te weeg brengen, te weeten, indien Zy altoos eene genoegzaame Vloot op de been gelieft te houden, en zich in ſtaat te ſtellen, om dezelve by een onvoorzien toeval ten eerſten te kunnen vermeerderen, zo is 'er nog kans, dat wy een luiſterryke en gereſpecteerde invloed verkrijgen, (behouden zoude men wel eer hebben kunnen zeggen, maar helaas! deeze voor de Republiek gelukkige tyden zyn voorby,) in het Politiek Syſtema van Europa. Met een woord, Myn Heer! welbemande en van alles voorziene Oorlogſchepen, met een goed en welmeenend Admiraal Generaal aan 't Hoofd, kunnen ons nog behouden,

— daar

— daar door, en daar door ook alleen, kan Nederland, op den duur, welvaaren, — de Zee is toch het natuurlyk Element van onze Natie.

Wilt 'er U werk van maaken om een Voorſtel by uwe Heeren en Meesters te doen, ten einde de misbruiken, welke, na myne gedagten, in onze Marine tot heden toe plaats hebben, moogen verbeterd worden, als daar zyn het Victualiëeren der Schepen door de Heeren Kapiteinen, en de alles te boven gaande en ongeoorloofde winſten der Schryvers. Ik meen, dat daar aan voornamelyk is toeteſchryven, dat men, in tyd van Oorlog, zo veel moeite heeft, om de Oorlogſchepen van den Staat bemand te krygen: En dit is zeer gemakkelyk te begrypen, want zyn 'er veele braave Kapiteinen, die zich bevlytigen, om de harten van hun Bootsvolk door vriendelykheid en het ſchaffen van goed Eeten te winnen, en zich met eene ordentelyke winſt vergenoegen: Hoe veele zyn 'er daarentegen, die enkel op hun tydelyk voordeel zien, die zich op groffe winſten toeleggen, en aan wien het onverſchillig is, op welke wyze zy dezelven verkrygen, al was het ſchoon ten kosten van de gezondheid van hun Volk, en die hen daarom dikwils bedorven en volſtrekt oneetbaare ſpyſen voorzetten: ja laat een Kapitein, zo braaf, zo eerlyk, zo edelmoedig zyn als hy wil, dikwils is hy onbemiddelt, en buiten vermogen, om zyne benodigde Mondkost contant te betaalen, en dit maakt hem, om zo te ſpreeken, afhanglyk van de Leveranciers, en brengt te weeg, dat hy zo naauw niet zien kan op de qualiteit van de Waaren dan een ander, en al zeer blyde en in zyn ſchik is, indien hy op Crediet Mondkost kan krygen, die een ander Capitein, die in ſtaat is met gereed geld te be-

taalen, niet eens zoude willen aanzien: Hier komt nog by, dat de Kapiteinen zelve veelzins door de Leveranciers bedroogenworden, op welkers goede trouw zy het hebben laaten aankomen; Het zal dus, myns oordeels, allezins noodzaaklyk zyn, Myn Heer! dat Gy het by den Souverein daar heenen zoekt te dirigeeren, dat de Admiraliteiten de Scheeps-kost zelfs bezorgen, en dat, om voor alle bedrog, zo veel als mogelyk is, bevryd te zyn, by ieder Admiraliteit beëdigde perzoonen wierden aangeſteld, om de Victualie natezien: De Heeren Kapitenen kon men hoogere Maandgelden toeleggen, om hen in dit verlies te gemoet te komen. Dit doende, zo zal een der wettige redenen, waarom de Koopvaardyſchepen veel ſpoediger kunnen bemand worden dan de Oorlogſchepen van den Staat, ophouden, en men zal voortaan zo veel moeite niet hebben, om braaf en bevaaren Volk te engageeren, als men in deezen zogenaamden Oorlog heeft gehad: Voor al, indien Gy aan uwe Heeren en Meeſters een voorſtel geliefde te doen, om het alles te boven gaande woekeren der Schryvers te beletten, die, zo ik wel onderregt ben, zich niet ontzien 40 perct. voor intrest van het arme ſcheepsvolk te vorderen, van het geld, 't welk zy op de Reys aan hen opſchieten, om zich daar voor aan de Wal van eenige benodigdheden en verkwikkingen te voorzien: want dit brengt te weeg, dat het Volk niet veel by het ten Ooriog vaaren kan profiteeren, en dus, 't geen allezins natuurlyk is, een tegenzin tegen 's Lands dienst opvatten.

Het is verders aan een ieder bekend, ô Prins! dat de Zee-lootſen, die geſteld zyn ter inlootſing van de Zee-Schepen, welke naa de Goeree en de Maas moeten opzeylen, zeer dikwils nalatig zyn om na

buiten

buiten te zeylen, of tegens het vallen van den Avond, en by het opſteeken van de wind, zich na huis begeeven, en dat dit onverantwoordelyk pligtsverzuim menigvuldige maalen het totaal verlies der Koopvaardij Schepen met derzelver ladingen, ja veelzins ook van het daar op vaarende Volk, heeft ten gevolge gehad. Ik meen dat dit alleen is toeteſchryven daaraan, dat de Lootſen op Helvoet, gemeenlyk, de verderfelyke gewoonte hebben, om in eene gemeene beurs te vaaren, en vermits dus den eenen boven den anderen geen voordeel kan bejaagen, zo moet dit natuurlyk te weeg brengen, dat zy inactief zyn, en geene poogingen aanwenden, om de Scheepen verre in Zee optezoeken, zo als in Texel plaats heeft, daar de Lootſen tegen elkanderen party vaaren, en dus om ſtryd hun best doen, om zich onderling de loef afteſteeken, waar door het welzyn van den Koophandel en der Zeevaart aanmerkelyk bevordert word. Ik weet wel, dat by de Ordonnantie van Hun Edele Groot Mogende, op het ſtuk der Pilotagie, en van de verpligtingen der Lootſen op de Maaze en het Goereeſche Gat, aan hen wel expreſſelyk en uitdrukkelyk is verboden, om met elkanderen in eene gemeene beurs te vaaren, op pœne van deportement en Arbitraire Correctie, maar ik meene echter zeer wel te weeten, dat veelen dier Lootſen deeſe voor den Koophandel en Rederijen zo nuttige en allezins heilzaame bepaaling overtreden: zo dit ſchadelyk misbruik, 't welk de menſchelykheid hoont en beledigt, ten tyde, in welken Gy, o Prins! de gewigtige Post van Admiraal Generaal van deeze Landen op U ſchouders zult neemen, nog plaats mogt hebben, — Zo Gy eenige neiging in u hart gevoeld, om het belang van den Koophandel en der Zee-vaart,

die grondzuilen van dit Gemeenebest, te bevorderen, zo tragt dan alle gepaste middelen aan de hand te geeven om deeze Ordonnantie, en wel het 38 Artykel van dezelve, in haare volle vigueur te herſtellen en te handhaven, ten einde de Helvoetſche Lootſen, geen ſtormen nog gevaaren ontzien, maar op het allezins pryzenswaardig voorbeeld der Texelſche Lootſen hun uiterſte best doen, om den Zeeman tydige hulp te bewyzen, en de eyſelykheden van Schipbreuk en Dood, zo veel mogelyk, voortekomen.

Zo Gy 't eeniger tyd in 't huwelyk mogt treden, en dat uwen Egt met meer dan een Zoon gezegend wordt, zo brengt ten minſten één van Hen in den Zeedienst op; waarlyk, Myn Heer! het kan niet anders dan agterdogt by de Natie veroorzaaken, indien een Kapitein en Admiraal Generaal alle zyne Zoonen in den Landdienst optrekt: Men is zeer genegen om daar uit afteleyden, en waarlyk 'er legt al zo iets in, dat de Kapitein en Admiraal Generaal veel meer hart voor de Land- dan Zeedienst heeft, waar uit de Natie dan voortgaat om te beſluiten, dat zy, by een ruptuur met Engeland, van de zyde van den Kapitein en Admiraal Generaal nooit veel Activiteit te wagten heeft; Ja veele redeneeren nog ſterker, en willen 'er uit afleyden, dat de Kapitein en Admiraal Generaal door dit middel de Landtroepen zo veel te meer aan zich tragt te verbinden, om dezelven, in troebele tyden, tot zyn particuliere dienst, vordert het de uitbreiding van deszelfs Magt, te kunnen gebruiken, daar Hem 't verleenen der Patenten zeer goede aanleiding toe zoude kunnen geeven: 't Zy, hoe 't zy, ô Prins! om alle argwaan voortekomen, zo brengt ten minſten één van Uwe Zoonen in den Zeedienst op,

maar

maar bevordert hem niet in eens tot den trap van Admiraal, want het moet noodwendig glorie en hoogmoed in 't hart van een jong Heer verwekken, indien Hy reeds in de wieg tot de waardigheid van Generaal of Admiraal word verheven, en zo deeze ondeugden met de jaaren toeneemen, dan kan dezelve niet anders dan zeer nadeelig voor het lieve Vaderland zyn; Laat hem dan, veel liever, kortelyk, alle de trappen van den dienst doorloopen, dan zal Hy beter de pligten der Officieren leeren kennen, en by ondervinding weeten wat een braaf Officier toekomt: En voorwaar een jonge Prins, uit het Huis van Oranje, behoeft zich des niet te ſchaamen, — de beroemde Czaar Peter, bygenaamt de Groote, is hem daarin voorgegaan.

Wagt U ook nauwkeurig, om, 't zy in den Land, 't zy in den Zeedienst, de Vreemdelingen boven de Inboorlingen van dit Gemeenebest, voortetrekken, of de openvallende Militaire Charges alleen na gunst te vervullen: 'Er is niets daar een Prins zich meer door gehaat kan maaken, dan even dit, 'er is ook waarlijk niets, 't welk haatelijker is, en het geen de moed der Inboorlingen meerder uitbluscht.

De belooningen en ſtraffen dienen ook, zonder aanzien van perſoonen, in beide de dienſten plaats te hebben: Wagt U dan, nauwkeurig, ô Prins! om de Officieren, die aan het bevel van hunne wettige Heeren en Meesters ongehoorzaam zyn geweest, offchoon zy zich mogten verbeelden, U hier mede eenen grooten dienst te hebben gedaan, de hand boven het hoofd te houden, en hen, openlijk, te verontſchuldigen: Dit zoude het regte middel zyn, om U by het welmeenende gedeelte der Natie haatelijk en veragt te maaken.

Nu zal ik overgaan, ô Prins! om U nog kortelijk te

te onderhouden, op wat wyze Gy U, omtrent eenige Pointen, welke wel niet direct tot uwe hooge Waerdigheden behooren, doch die echter veel invloed op dezelven kunnen hebben, myns oordeels, dient te gedraagen.

Gy behoort de Hiſtorien van ons Land vlijtig te leezen, die zullen u leeren, dat men na de dood der Vorſten, Prinſen, Overheden en Stadhouders, vryelijk over Hen oordeelt, en hen affchildert, zoo als zy wezenlijk zyn geweest, en dat de getrouwe hand der Geſchiedkunde nooit in gebreken blijft, om hunne nagedagtenis, by volgende geſlagten, gevloekt of gezegend te maaken, en, zoo Gy ſlegts voor de allergeringſte geoorloofde Eerzugt vatbaar zyt, kan dit U aanzetten en ten ſpoore verſtrekken, om de Deugden van U beroemd Geſlagt na te volgen, en hunne zwakheden — hunne grove fouten, natelaaten. Dit doende, zoo zal men eens ter uwer eere kunnen zeggen, het geene wy by WAGENAAR (*XX Deel pag.* 453) van Uw Grootvader Willem de *IV* vinden aangetekend, te weeten: „In de Geſchiedenisſen, der Vorſten geleerd„heid, met naame die des Vaderlands, had Hy zich „ook, van vroeg af, geoefend, en wil men, dat Hy „de gebreken, zoo wel, als de Deugden zyner Voor„zaaten plagt te beſpiegelen, op dat Hij de eerſte „zoude mogen leeren ſchuwen, — de andere na„volgen." Gij zult 'er ook uit kunnen zien, dat de Engelſchen nog verbonden, nog Tractaaten, hoe heilig ook, hebben gehouden, maar altoos, zo dra zij 'er ſlegts het minſte voordeel in zagen, hebben geſchonden, en dat Zij van de allereerſte oprigting deezer Republiek af aan onze Hoofdvijanden geweest zijn: Ach! dat de ſpreekende ondervinding u toch mogt aan-

aanzetten, om deeze trouwlooſe Natie altoos te mistrouwen, en Haar als de Natuurlijke Vijandin van dit Gemeenebest aantemerken; Gij zult door het doorbladeren der Hiſtorien mede duidelijk ontwaar worden dat de Huwelijken, welke de Prinſen uit u Huis met Engelſche Princeſſen hebben aangegaan, altoos doodelijk voor de Republiek geweest zijn, en zeer ſlegte gevolgen voor het welzijn van het lieve Vaderland hebben gehad, door de aanmerkelijke dog nadeelige invloed, welke dit Rijk daar door op dit Gemeenebest heeft verkreegen: Dit is ook de reden, dat de Koningen van Engeland altoos gereikhalst hebben, om zich op die wijze met U Doorlugtig Huis te verbinden, gelijk wij, onder anderen, duidelijk kunnen ontwaar worden uit den inhoud van de Brief welke George de II, Koning van Engeland, ter gelegenheid van het Huwelijk van Zijn Oudſte Dogter met U Grootvader Willem de IV, aan de Heeren Staaten der Vereenigde Gewesten heeft geſchreeven, en die wij bij Wagenaar 19 Deel pag. 163 vinden, dat in zin en ſubſtantie op de volgende inhoud uitkomt. „ Dat de Koningen, Zijne voorzaaten, hunne verbin„ tenisſen met den Vereenigde Staat, gelukkiglijk, „ hadden bevestigd, door het ſluiten van Huwelijken „ met de Prinſen van Orange, en dat Hij Hun voor„ beeld had willen navolgen": Zo Gij dan U Vaderland in ernst bemind, ô Prins! zo kiest U geen Engelſche Princes ter Vrouwe, want offchoon Gij al eens een ernſtig voorneemen mogt hebben, om dit Gemeenebest geenzins ten voordeele van het Land haarer geboorte te verraaden, zo kan de Dood u immers ter nedervellen, aleer uwe kinderen Meerderjaarig waren, en God verhoede het, dat wij andermaal

maal onder den yzere Scepter van eene Engelſche Gouvernante zouden moeten bukken: Wilt ook zorgvuldig beletten, dat uwe kinderen zich met de afſtammelingen uit dit Huis verbinden: Ten opzigte van uwe Zoonen hebben dezelfde redenen plaats dan ten aanzien van U Zelve, en wat uwe Dogters betreft, zo zoude den invloed, welke het Engelſche Hof daar door op de Republiek zoude verkrijgen, waarſchijnlijk, nog ſterker zijn: ja zo U Oudſte Dogter met de Prins van Wallis trouwde, dan kon deeze Republiek, bij gebrek van een Mannelijk oir aan uwe zijde, zeer gemakkelijk met het Engelſche Rijk vereenigt, en tot een Vierde Koningrijk worden gemaakt.

Leert uwe kinderen indrukſelen hebben van de Vreeſe Gods en de liefde tot hun Vaderland, boeſemt hen Republiekeinſche gevoelens in, ſtelt Hen onophoudelijk voor oogen, dat zij door hunne goede dienſten ſteeds moeten tragten, om een *Vrij Volk* gelukkig te maaken, — dat zij geen andere grootheid moeten zoeken, dan in de ongedwonge goedkeuring van deeze Natie, na welker toejuiching zij te meer behooren te ſtaan, om dat ze zo min geſchikt is tot eene blinde onderwerping, als tot laage vlijerij: Indien Gij Hen deeze gevoelens vroeg inprent, dan zullen Zij nooit met Lodewijk de XIV erkennen; *dat van alle de Regeeringen der Wereld, die van den Groote Turk hen 't meeſte behaagt.*

Weest ten uiterſten voorzigtig in de keuſe van de Gouverneur, die Gy aan Hen zult geeven, daaraan hangt ongemeen veel af, want het ſcheeld oneindig, of hy uwe kinderen in de ſtreeken van Machiavel onderwyst, dan of hy Hen de leer van den beroemde de Groot geſtadig voor oogen houdt, en Hen tragt inte-

pren-

prenten, *dat de Vorst alleen aangeſteld werde voor het Volk*, dat is om het Volk gelukkig te maaken, *maar dat het Volk niet is om den Vorst.*

Zie daar, ô Prins! u een korte ſchets gegeeven, van het geene Gy zult dienen te betragten, zo Gy van deeze Natie wilt bemind en aangebeden worden, en zo Gy het zuiver en ſtreelend genoegen gelieft te ſmaaken, om dit Volk, uwe Medeburgers, gelukkig te maaken: Maar zo Gy, daarentegen, deeze welmeenende Raadgeevingen veragt, en in den wind ſlaat, en het voorbeeld van zommige uwer Voorouders gelieft na te volgen, zo zal het geweeten, ik voorſpelle het U, eindelijk ontwaaken, en dan zal u verleijd hart geſlingert worden door de onaangenaame en zieltreffende herinnering van het ongeluk van eene geheele Natie berokkent te hebben; Gij zult zidderen en beeven op de overweeging van het ſchandelijk misbruik, 't welk Gij van uwe Magt gemaakt hebt, — een Hel zult Gij als dan in uwen boezem vinden: Ja voor geen Duizend Stadhouderlijke waardigheden zoude ik de verſcheurende wroegingen, welke u ſchuldig hart dan zullen van een ryten, willen ondergaan.

A. Ik bedanke U wel zeer, myn Vriend, voor de moeite, welke Gij in deezen hebt gelieven te neemen: God geeve, dat uwe trouwhartige waarſchuwingen indrukken op het hart van den Erfprins mogen maaken, en dat deeze indrukken door de verderfelijke Raadgeevingen van eigenbelang zoekende Hovelingen, van laffe en na de mondpraatende Regenten, die op den wenk des Stadhouders vliegen, en het welzijn Van Stad en Land voor een vriendelijk gezigt (hoe veel te meer dan voor een Ampt) zouden opofferen, en andere diergelijke Pesten der Menſchelijke zamen-

lee-

jeeving niet zullen worden onderdrukt, maar integendeel hoe langer hoe meer aangekweekt. Dan kunnen onze Nakomelingen andere en gelukkiger tijden beleeven, dan wij hebben mogen doorbrengen; —— Wat ons betreft, Mijn Vriend, het is U bekend dat wij in eenen geruimen tijd geen gelegenheid zullen hebben, om elkanderen te zien, en over den toeſtand van het lieve Vaderland te onderhouden, dus wenſche ik U alles, Wat Gij van den hemel kunt verlangen of begeeren.

Z. Vaartwel, Mijn Vriend, leeft lange tijd gezond en vergenoegt, en laaten wij tot de uiterſte oogenblikken van ons leeven het welzijn van ons lieve Vaderland zoeken te behartigen; ja altoos gereed zijn, om onze laatſte droppel bloed ter behoudenis van deszelfs Vrijheid te vergieten.

E I N D E.